

GODIŠNJI IZVEŠTAJ

© 2024

SADRŽAJ

UMESTO UVODA 1

SVE POČINJE RAZGOVOROM 4

IZDVAJAMO 6

INICIJATIVA U BROJEVIMA 10

ISTRAŽIVANJA I PUBLIKACIJE 11

ZAGOVARANJE 13

LJUDSKA PRAVA 18

DEMOKRATIZACIJA 21

TRANZICIONA PRAVDA 24

27 REKLI SU O NAMA

28 ENDŽIO HAB

29 LEKCIJE IZ TIMA

UMESTO UVODA

Negiranje stvarnosti i sudski utvrđenih činjenica zarad promovisanja nacionalizma i ostvarivanja političke koristi obeležili su 2024. godinu. Pismo bivše Komesarke za ljudska prava Saveta Evrope, Dunje Mijatović, ostalo je bez odgovora. A važno bi bilo da su institucije pružile odgovore na pitanja iz pisma koja su se ticala unapređenja procesa suočavanja sa ratnom prošlošću, efikasnijeg procesuiranja ratnih zločina, otvaranja vojnih arhiva kako bi se unapredio proces potrage za nestalim osobama kao i rasprostranjene prakse slavljenja ratnih zločinaca i poricanja. Važno je zbog nas, zbog budućnosti. **Interes Srbije bi trebalo da bude odgovornost, izgradnja dobrosusedskih odnosa i doprinos prevazilaženju prošlosti,** dok naša politička klima čini da deluje kao da to uopšte nije tako.

Kao odgovor na kontinuirano veličanje ljudi osuđenih za masovna kršenja ljudskih prava, bavili smo se preispitivanje pojma „**heroj**“. Uspeli smo da, zajedno sa mladima, javnosti predstavimo nedovoljno zapažene priče, od koji su mnoge i neispričane, o onima koji su se ratu odlučno suprotstavljali svojom ljudskošću i solidarnošću.

Sećali smo se žrtava bez obzira na njihovu etničku pripadnost. **Nikada nismo pristajali na ćutanje.** Insistiranje na inkluzivnoj kulturi sećanja je naš način da doprinesemo promenama koje su ovom društvu preko potrebne. To **sećanje koje smo isticali kroz aktivizam i zagovaranje vidimo kao doprinos izgradnji empatije i suživota,** koji je stvar današnjice i budućnosti koju želimo. **Posebnu pažnju posvetili smo pitanju seksualnog nasilja u ratu,** insistirajući na promeni zakona kako bi ove žrtve konačno bile prepoznate.

Govor mržnje, medijski progon i poruke mržnje ispisane na zidovima postali su sastavni deo obračuna sa neistomišljenicima. Tokom **2024.** godine bili smo svedoci **policijske torture nad pripadnicima LGBTI+ populacije, Romima,** kao i učesnicima građanskih protesta u Srbiji, **naročito mladima.** Insistirali smo zajedno sa ostalim organizacijama civilnog društva na važnosti Zakona o rodnoj ravnopravnosti, čiju je primenu Ustavni sud Srbije obustavio u junu.

Lokalni izbori koji su održani **2. juna 2024.** godine odigrali su se u atmosferi koju karakterišu tenzije i nestabilnost. Predizbornom kampanjom dominiralo je poricanje genocida u Srebrenici. Nismo dozvolili da nakon gotovo **30 godina** ovo bude jedina poruka, za nas to je bilo pitanje elementarnog poštenja, posvećenosti miru i ljudskosti.

Tražili smo od predstavnika Republike Srbije da podrže **Rezoluciju Ujedinjenih nacija o proglašenju 11. jula „Međunarodnim danom sećanja na genocid u Srebrenici“**. Bilo bi dobro da se makar nisu oglašavali.

Jedanaesti po redu „**Mirëdita, dobar dan!**“ festival **zabranjen je odlukom MUP-a**, čemu je prethodila kampanja mržnje koju su vodili predstavnici institucija kojom su se širile neistine o festivalu i agendi koja stoji iza održavanja kulturno-umetničke saradnje. Policija nije želela da omogući održavanje festivala i izabrala je da štiti nasilje.

Pokrenuli smo veliki broj pravnih postupaka, a u tome su na pomogli građani i građanke svojim donacijama i na tome smo im neizmerno zahvalni. Ova podrška zajednice mnogo nam znači i verujemo da postoji mnogo ljudi koji misle da je sramota mrzeti. **Odnosi Kosova i Srbije nastavili su rapidno da se urušavaju čime je dodatno pogoršan položaj manjinskih zajednica** koje su uvek prve žrtve političkog zaoštavanja. Mi smo, kao i uvek, bili na strani zaštite ljudskih prava i povezivanja mladih i tome ostajemo posvećeni.

Neke potvrde i ohrabrenja stižu u pravo vreme. To je bio slučaj sa **Ahenskom mirovnom nagradom** koja nam je svečano uručena u septembru u istoimenom nemačkom gradu. Ova nagrada došla je u pravom trenutku za nas i sve naše saborce i saborkinje širom regiona. Važno je da u borbi za mir **organizacije, neformalne grupe i pojedinci nisu sami**, a još je važnije da su njihovi **napori prepoznati posebno kada deluju u neprijateljski nastrojenim okruženjima**.

Pažnju javnosti privukla je i mogućnosti donošenja **Zakona o stranim agentima**, čime se dodatno potvrđuje sve ono o čemu godinama govorimo kada je u pitanje okruženje u kome civilno društvo u Srbiji deluje.

Međutim, ono što je zasigurno obeležilo godinu za nama jesu **mladi ljudi i njihovo zalaganje** da naše društvo bude bolje, a da institucije rade ono što je u njihovoj nadležnosti. Mladi ljudi nisu ćutali na izborne neregularnosti, oni su branili izborne procese jer su razumeli da su upravo ti procesi temelj demokratije. Branili su ih na svim nivoima, pa i na svojim fakultetima. Mladi su bili izloženi neprihvatljivim pritiscima, etiketiranju i uvredama koje su dolazile od onih na poziciji moći, onih koji obavljaju najviše državne funkcije i koji bi trebalo da brinu o svim građanima i građankama. Na mlade su čak bačene i šok bombe, na šta su institucije ćutale. Ali mladi nisu.

Nakon pada nadstrešnice renovirane železničke stanice u Novom Sadu, usled čega je život izgubilo 16 osoba, **mladi su bili ti koji su zahtevali odgovornost koristeći svoje pravo na slobodu okupljanja**. Protesti su se raširili po čitavoj zemlji, a nakon nasilja nad studentima ispred Fakulteta dramskih umetnosti u Beogradu studenti stupaju u blokade. Godina se završila u znaku studentskih protesta, a jedna reč može opisati ono što su građani tražili na ulici: **odgovornost**. Na našem regionalnom samitu mladih, učesnici i učesnice poslali su poruku podrške studentima u Srbiji jer njihovu borbu prepoznaju i kao svoju.

Inicijativa je bila i ostaće nedvosmislena podrška svim mladim aktivistima i aktivistkinjama koje se zalažu za pravednije društvo, opredeljena povezivanju u regionu u kome se poštuju ljudska prava. Podržali smo i podržaćemo pravne borbe, ali i borbe aktivista za njihovo lično dobro kroz naš program psihološke podrške. Nastavljamo da kreiramo sigurne prostore, bavimo se zaštitom mladih koji su izloženi pritiscima dok se zalažemo za demokratsku državu slobodnu od mržnje.

Sofija Todorović

SVE POČINJE

RAZGOVOROM

ZAŠTO JE REGIONALNA SARADNJA VAŽNA U PROCESU IZGRADNJE MIRA?

Regionalna saradnja na temama koje se tiču suočavanja s prošlošću je neophodna, jer drugačije nije moguće doći do rešenja za konflikte u koje je, nedvosmisleno, bio umešan gotovo ceo region.

U skladu sa tim, ne možemo razgovarati o tranzicionoj pravdi ako ona nije pravedna prema svakome, i tu vidim ključnu ulogu aktivnosti Inicijative mladih za ljudska prava, koje su obrazovale desetine generacija aktivista, novinara i branilaca ljudskih prava u regionu.

Iskustva koja sam dobila na Inicijativnim programima, kao učesnica, a kasnije i kao saradnica, omogućila su mi da spoznam zajedničku prošlost regiona i kroz svoj profesionalni angažman radim na izgradnju dijaloga i međusobnog razumevanja i poverenja među mladima koji potiču iz ovog ratom zahvaćenog područja.

Kada se okrenem iza sebe i posmatram **sva predivna iskustva, prijateljstva i ljubavi koje sam stekla zahvaljujući sjajnim ljudima i projektima** koji su za cilj imali povezivanje mladih u regionu, shvatam da je sve to privilegija koju mnogi nisu imali prilike ili, s druge strane, hrabrosti da steknu.

Ukratko, zahvaljujući Inicijativi, mogu da tvrdim da je čitav Balkan moj dom.

Divna Prusac 4

KAKVE POSLEDICE **OGRANIČAVANJE SLOBODE GOVORA** MOŽE IMATI PO NAŠE DRUŠTVO I DEMOKRATIJU?

Ograničavanje slobode govora ima duboke i ozbiljne posledice po društvo i demokratiju, jer sloboda govora nije samo pravo, već ključni element svakog demokratskog sistema. Omogućava nam da se izrazimo, da razmenjujemo ideje, da učestvujemo u diskusijama koje oblikuju našu budućnost. Kada se sloboda govora ugrožava, ona nije samo napad na pojedinca, već na same temelje demokratije.

Smatrajući da kritika vlasti i sloboda mišljenja predstavljaju ne samo pravo, već i odgovornost svakog građanina, dolazimo do opasnosti gubitka javnog angažmana i smanjenja poverenja u institucije. Ovakvi procesi često dovode do sloma socijalnog kapitala i povećanja političke apatije.

U ovom kontekstu, **Inicijativa mladih za ljudska prava igra ključnu ulogu u zaštiti tih osnovnih prava**. Kroz kontinuirani rad na promociji slobode govora, posebno među mladima, YIHR pomaže da se stvori prostor za slobodnu i kritičku debatu, što je, nažalost, sve više ugroženo. Kao student političkih nauka i neko ko je aktivno učestvovao u studentskim protestima, svesni smo kako su sloboda izražavanja i kritika vlasti ključni za bilo koji oblik otpora protiv autoritarnih tendencija. Inicijativa mladih nas podseća da se ne smemo povući pred cenzurom ili pretnjama, već da, naprotiv, treba da nastavimo da se borimo za demokratske vrednosti. Aktivizmom i edukacijom, YIHR doprinosi stvaranju društva u kojem sloboda govora nije samo garantovana zakonom, već i svakodnevnom praksom. Samo tako možemo osigurati da naša demokratija ostane živa, kritična i, što je najvažnije, inkluzivna.

David Delimedać

NA KOJI NAČIN NAM **EDUKACIJA I RAZMENA ISKUSTAVA** POMAŽU U PROCESU SUOČAVANJA SA PROŠLOŠĆU?

Sasvim je u redu da mladi ljudi budu različiti, da imaju suprotstavljene stavove i da drugačije argumentuju dešavanja koja im oblikuju svakodnevnicu. Ipak, ono što u svim ovim različitostima mora da postoji jeste **poštovanje tih "drugih strana"**, njihovih pogleda na svet, prioriteta i potrebe da se i njihov glas čuje.

I to poštovanje mora biti uzajamno, bez obzira na to kojoj etničkoj, verskoj, političkoj ili bilo kojoj drugoj grupi mlad čovek pripada. Samo ukoliko mladi ljudi posmatraju svoje vršnjake kao jednake sebi, stvoriće se prostor za izgradnju poverenja, regionalno pomirenje i razumevanje, da su, od razlika koje postoje među nama, sličnosti koje nas krase, mnogo važniji i jači zalog za stvaranje zdravije budućnosti i u konačnici, boljeg životnog standarda.

Lazar Petrović

IZDVAJAMO!

ZABRANA FESTIVALA „MIRDITA, DOBAR DAN”

Godinu za nama obeležili su različiti pritisci od strane organa vlasti i njima bliskih tabloida, zabrane i kampanje protiv nas i naših aktivista – ali i priznanja koja su kruna našeg rada. **U junu 2024, Ministarstvo unutrašnjih poslova je zabranilo održavanje festivala „Mirëdita, dobar dan!”**, čime su prekršeni Ustav Srbije i niz zakona. Istovremeno, aktivisti_kinje i zaposleni u YIHR bili su žrtve uvrede i pretnji. Inicijativa je pokrenula niz postupaka pred sudovima u Srbiji koji se odnose na zabranu festivala, kao i žalbe Savetu za štampu.

BORBA PROTIV REPRESIJE: PODRŠKA AKTIVISTIMA I ZAHTEV ZA INSTITUCIONALNU ODGOVORNOST

Nakon pada nadstešnjice u Novom Sadu, Inicijativa je pružila pravnu i javnu podršku mnogobrojnim aktivistima/kinjama i studentima/kinjama koji su bili izloženi represiji zbog **učesća u protestima**. Posebnu pažnju javnosti izazvao je slučaj **Mile Pajić i Doroteje Antić**, koje su **nezakonito zadržane u pritvoru**.

Zajedno sa drugim organizacijama, YIHR je **zahtevao oslobađanje svih političkih zatvorenika i pozvao institucije da zaustave govor mržnje i targetiranje studenata**. Zbog sve izraženije krize vladavine prava i sistemskih pritisaka na građane, YIHR je **obustavio saradnju sa zakonodavnom i izvršnom vlašću**. Na **vanrednoj konferenciji za medije** upozorili smo na porast nezakonitog nadzora nad novinarima/kama i aktivistima/kinjama, što predstavlja ozbiljnu pretnju demokratiji i osnovnim slobodama.

INICIJATIVA I BAKE PROTIV EKSTREMNE DESNICE

DOBITNICI AHENSKE MIROVNE NAGRADE

I pored pritisaka na naš rad i naše aktiviste i zaposlene, uspeli smo da sprovedemo veliki broj aktivnosti, akcija, studijskih poseta, i ugostimo mlade iz celog sveta koji žele da saznaju više o radu Inicijative. **Kruna našeg rada stigla je 1. septembra, kada je tim Inicijative u nemačkom gradu Ahenu preuzeo Ahensku mirovnu nagradu**, koja se od 1988. godine dodeljuje onima koji rade na izgradnji mira u svojim sredinama i bore se protiv diskriminacije i nasilja. Inicijativa je ovo priznanje podelila sa nemačkom organizacijom **Bake protiv ekstremne desnice** (Omas Gegen Rechts).

BERLINSKI PROCES

Naš tim je protekle godine učestvovao u **Berlinskom procesu**, predvodeći radnu grupu za **Proces pomirenja i suočavanja sa prošlošću na Zapadnom Balkanu**. Inicijativa je predstavila preporuke ključnim stejkholderima u regionu i na međunarodnom nivou i učestvovala u nizu sastanaka sa predstavnicima civilnog društva, vlada Zapadnog Balkana, vlada zemalja članica EU, Evropske komisije i zemalja učesnica pod okriljem Berlinskog procesa.

TIRANA YOUTH SUMMIT

Krajem decembra održali smo **sedmi po redu Samit mladih**, ovoga puta u **Tirani**. Pod temom **Loud Resistance**, okupili smo preko **100 mladih ljudi**, aktivista i stručnjaka iz Srbije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Kosova, Severne Makedonije i Albanije kako bi se bavili gorućim problemima u regionu i formirali put ka demokratskoj, mirnoj i inkluzivnoj budućnosti. Na ceremoniji pročitane su poruke podrške Baka protiv ekstremne desnice i hrvatske pevačice Severine.

OSNOVNA ŠKOLA IZ SRBIJE PRVI PUT U POSETI MUZEJU RATNOG DETINJSTVA

I ove godine smo nastavili da upoznajemo i spajamo mlade, pa smo tako u martu zajedno sa Muzejem ratnog djetinjstva iz Sarajeva i ForumomZFD organizovali **dvodnevnu posetu Sarajevu za 28 učesnika iz osnovne škole „Dragiša Luković Španac” iz Kragujevca**. Ovo je bio prvi put da su đaci jedne osnovne škole u Srbiji posetili Muzej ratnog djetinjstva u okviru organizovane posete. Poseta je organizovana na inicijativu nastavnica koje su u proteklih godina imale priliku da budu deo edukativnog programa Muzeja i Inicijative mladih za ljudska prava, a u njihovoj školi održana je i radionica pažljivo skrojena za đake koja se bazira na kolekciji Muzeja.

BORBA PROTIV PORICANJA GENOCIDA U SREBRENICI

Tokom **2024. godine nastavili smo borbu protiv poricanja genocida u Srebrenici i negovanja kulture sećanja**. Povodom 29. godišnjice genocida, odali smo počast svim žrtvama i izrazili solidarnost sa preživelim i njihovim porodicama organizovanjem komemoracije na Andrićevom vencu. Održali smo i panel-diskusiju u Beogradu o značaju Rezolucije Generalne skupštine **UN o genocidu u Srebrenici**. Petoro mladih iz Srbije, uz podršku Inicijative, prisustvovalo je komemoraciji u Potočarima, šaljući jasnu poruku solidarnosti i poštovanja prema žrtvama. Članovi i članice našeg tima učestvovali su i u kampanji **UN Genocide Prevention: International Day for Countering Hate Speech 2024**, potvrđujući našu posvećenost borbi protiv mržnje i negiranja zločina. Naša borba ostaje usmerena ka istini, odgovornosti i izgradnji trajnog mira u regionu.

ISTRAŽIVANJA I PUBLIKACIJE

STUDIJA SLUČAJA: RATNI ZLOČIN NA PETROVAČKOJ CESTI

Na godišnjicu **ratnog zločina na Petrovačkoj cesti, 7. avgusta 2024. godine**, objavljena je zajednička studija Inicijativa mladih za ljudska prava u Srbiji, Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj pod nazivom „Studija slučaja: Ratni zločin na Petrovačkoj cesti – 29 godina bez priznanja i pravde za žrtve“. Studija upozorava na institucionalno zanemarivanje i zloupotrebu žrtava ovog ratnog zločina od strane institucija u Srbiji, Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj i daje preporuke za promenu odnosa institucija prema ubijenim civilima i njihovim porodicama.

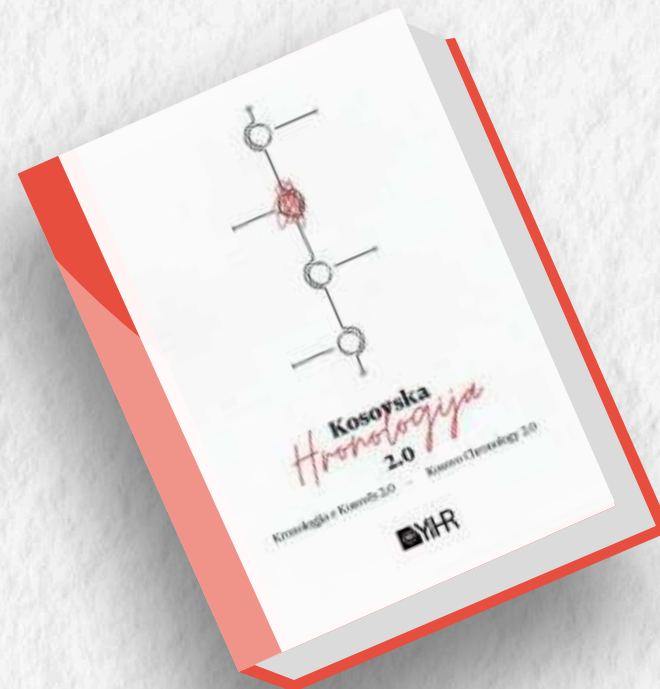

STANJE PORICANJA

Tokom 2024. godine, Inicijativa mladih za ljudska prava radila je na drugom po redu izveštaju „**Stanje poricanja**“ koji dokumentuje institucionalne i vaninstitucionalne prakse poricanja ratnih zločina tokom cele godine. Izveštaj za 2023. godinu nosi naziv „**Časovi patriotizma ratnih zločinaca**“ i on svedoči o porastu praksi negiranja od strane državnih zvaničnika i institucija i nagrađivanju ili tolerisanju slavljenja ratnih zločina.

KOSOVSKA HRONOLOGIJA 2.0

Krajem novembra, objavili smo publikaciju „Kosovska hronologija 2.0“, kao nastavak publikacije „Kosovska hronologija“ iz 2017. godine. U najnovijoj hronologiji obrađen je period 2018–2023, te su popisani i objašnjeni najvažniji događaji koji su se desili na Kosovu, a tiču se odnosa Srbije i Kosova. Posmatrani period je bio period uzastopnih kriza i zaoštavanja odnosa, uz niz žarišnih epizoda, a karakterišu ga i pospešivanje autoritarizma, gušenje sloboda i prava od strane vlasti, dok su oni koji su radili na promociji saradnje i pomirenja bili suočeni sa različitim preprekama.

REGIONALNI PROGRAM MOBILNOSTI I LIDERSTVA MLADIH (RYLMP)

Kao rezultat rada 19 mladih istraživačica i istraživača iz Albanije, Severne Makedonije i Srbije na programu „Regionalni program mobilnosti i liderstva mladih (RYLMP)“, izrađeno je šest istraživačkih izveštaja i predloga praktičnih politika iz šest tematskih oblasti: regionalna saradnja, evropske integracije, obrazovanje i zapošljavanje, migracije mladih, politička participacija i aktivizam mladih, digitalna i zelena transformacija.

INICIJATIVA U BROJEVIMA

BROJ PROGRAMA: 24

NOVI UČESNICI/CE PROGRAMA: 1043

ULIČNE AKCIJE I SKUPOVI: 6

SPOMINJANJE U MEDIJIMA: 1434

POJAVLJIVANJE NA TV: 30

NOVI PRATIOCI: +2450

POKRENUTI PRAVNI POSTUPCI: 26

SASTANCI SA DONOSIOCIMA

ODLUKA: 40

ODRŽANE TERAPEUTSKE SESIJE: 87

907 0 - 5 3 2₁₀

ZAGOVARANJE

PISMO PREDSEDNICI VLADE BRNABIĆ POVODOM IZVEŠTAJA SAVETA EVROPE

U februaru smo pozvali tadašnju predsednicu Vlade u tehničkom mandatu Anu Brnabić da što pre odgovori na pismo Dunje Mijatović, komesarke za ljudska prava Saveta Evrope u kome se preporučuju koraci za unapređenje procesa suočavanja sa ratnom prošlošću. Komesarka Mijatović je u pismu predsednici Vlade od 15. januara 2024. godine predstavila osnovne nalaze iz izveštaja Saveta Evrope pod nazivom "Suočavanje s prošlošću za bolju budućnost: Put do pravde, mira i društvene kohezije u regiji bivše Jugoslavije" koji je objavljen u novembru 2023. godine. U pismu predsednici Vlade Srbije se, pored ostalog, osuđuje praksa poricanja ratnih zločina i slavljenja ratnih zločinaca, a vlasti u Srbiji se pozivaju da uklone murale i grafite kojima se slave ratni zločinci. Komesarka Mijatović podsetila je vlasti da omoguće mladima u Srbiji da saznaju o ratnim dešavanjima tokom devedesetih kroz multiperspektivne školske programe, što je ujedno i jedan od zaključaka istraživačkog izveštaja YIHR Srbije "Stavovi mladih u Srbiji o ratovima devedesetih". Do kraja 2024. godine, predsednica Vlade Brnabić u tehničkom mandatu kao ni njen naslednik, predsednik Vlade Srbije Miloš Vučević nisu odgovorili na pismo komesarke Saveta Evrope. Zvaničnici Srbije su prema našem izveštaju „Stanje poricanja – Srbija 2023: Časovi patriotizma ratnih zločinaca“ tokom 2023. godine, u godini kada je komesarka Mijatović posetila Srbiju, najmanje 20 puta slavili osuđene ratne zločince kao heroje.

ISPITATI NAVODE O NEZAKONITOM PRITVORU NIKOLE SANDULOVIĆA

U januaru 2024. godine smo zahtevali od Zaštitnika građana da kroz postupak ocene zakonitosti rada Bezbednosno informativne agencije (BIA) i Ministarstva unutrašnjih poslova (MUP) ispita navode o nezakonitom pritvaranju i zlostavljanju Nikole Sandulovića od strane pripadnika BIA i MUP-a. Sandulović, predsednik vanparlamentarne Republikanske stranke pritvoren je **3. januara** i uz zdravstvene tegobe izašao je iz pritvora 15. januara. Protiv njega je pokrenut postupak zbog, kako je navelo Više javno tužilaštvo u Nišu, izazivanje mržnje i netrpeljivosti jer je objavio snimak na kome odaje poštovanje za žrtve ratnog zločina u Donjem Prekazu. **Do kraja 2024. godine Zaštinik građana nije ispitao ove navode uprkos tome što je i izvestiteljka Parlamentarne skupštine Saveta Evrope (PACE) za političke zatvorenike** Suna Evarsdotir pozvala vlasti u Srbiji da istraže navode o zlostavljanju Sandulovića.

REZOLUCIJE GENERALNE SKUPŠTINE UJEDINJENIH NACIJA O GENOCIDU U SREBRENICI

Zbog teksta nacrtu **Rezolucije Generalne skupštine UN-a o genocidu u Srebrenici**, zvaničnici Srbije su krajem marta pokrenuli višemesečnu kampanju dezinformacija o tekstu nacrtu i posledicama usvajanja rezolucije. Kako bi ukazali na širenje lažnih vesti u Srbiji, **19. aprila smo objavili kratak video** u kome pet mladih aktivistkinja YIHR govori o značaj usvajanja rezoluciju u borbi protiv poricanja zločina. Istim povodom smo u aprilu organizovali i panel pod nazivom „Značaj rezolucije Generalne skupštine UN o genocidu u Srebrenici” u Beogradu na kome su pored predstavnika/ca YIHR, govorili i potparolka Memorijalnog centra Srebrenica Almasa Salihović, pravnik Relja Radović i predsednik Pokreta slobodnih građana Pavle Grbović. Istog meseca smo zajedno sa još 13 organizacija za ljudska prava pozvali vlasti u Srbiji da glasaju za usvajanje rezolucije i time podrže proglašenje 11. jula za Međunarodni dan sećanja na genocid u Srebrenici i prekinu s praksom slavljenja osuđenih ratnih zločinaca.

Krajem aprila poslali smo pismo mladih iz Srbije predsedavajućem GS UN Denisu Fransisu, u kome smo pozvali predsedavajućeg Frensisu da ne dozvoli poricanje genocida tokom sednice GS i tom prilikom smo naveli razloge zašto je rezolucija značajna za budućnost Srbije i sveta, navodeći da je ona garancija za mir u regionu. Takođe, na panel diskusiji 29. aprila u Ujedinjenim Nacijama u Njujorku pod nazivom „**Memorijalizacija genocida: Pravda, istina, ozdravljenje – Studija slučaja Srebrenica**” objavljen je video Inicijative mladih za ljudska prava u kome smo istakli da je rezolucija instrument u borbi protiv poricanja ratnih zločina.

POŠTOVANJE PRIMENE ZAKONA O RODNOJ RAVNOPRAVNOSTI

U martu smo zajedno sa više 80 udruženja i pojedinaca stali u odbranu Zakona o rodnoj ravnopravnosti, ističući njegov značaj i zahtevajući da se dosledno krene sa njegovom primenom od **1. juna 2024. godine**. Međutim, nakon manje od mesec dana od primene zakona Ustavni sud je doneo odluku kojom se, do okončanja postupka za ocenu ustavnosti, obustavlja donošenje akata na osnovu ovog zakona. Zakon o rodnoj ravnopravnosti donet je 2021. godine i podrazumeva jednaka prava, odgovornosti i mogućnosti, ravnomerno učešće i uravnoteženu zastupljenost žena i muškaraca u mnogim oblastima društvenog života.

NEZAKONITA ZADRŽAVANJA NA GRANIČNIM PRELAZIMA

Osudili smo politički motivisano i pravno neosnovano zadržavanje građana Kosova u Srbiji u aprilu, podsećajući i Srbiju i Kosovo na obavezu sprovođenja svih postignutih sporazuma u procesu normalizacije. Takođe, zahtevali smo odgovornost zbog zadržavanja svih građana koji su se neosnovano našli na „spisku za verbalni delikt“, što je i bio slučaj sa direktorkom Inicijative od strane MUP-a u periodu od jula do septembra 2024. godine na graničnim prelazima.

ZLOUPOTREBA PODATAKA U IZBORNOM PROCESU

Nakon lokalnih izbora **u junu**, zajedno sa drugim udruženjima **zahtevali smo od Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti da sprovede inspekcijski nadzor nad radom stranaka vlasti** za koje se pojavila sumnja da su obrađivale lične podatke na nezakonit način, kao i nad radom Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave zbog sumnje da su podaci iz Jedininstvenog biračkog spiska učinjeni dostupnim Srpskoj naprednoj stranci i drugim njoj bliskim partijama.

SLUČAJ ANDREJA GNJOTA

Tokom 2024. godine apelovali smo na vlasti u Srbiji **da ne isporuče beloruskog aktivistu Andreja Gnjota** Belorusiji, zbog postojanja osnovane sumnje da bi Gnjot nakon deportacije bio mučen ili ubijen zbog svog kritičkog odnosa prema režimu Aleksandra Lukašenka. U avgustu smo kao regionalna mreža YIHR pozvali vlasti u Srbiji da Gnjota ne isporuče Belorusiji. Viši sud u Beogradu je 31. oktobra ukinuo pritvor Gnjotu i on je nakon te odluke na bezbednom, u jednoj od zemalja EU.

BEOGRAD PRAJD

Kao i svake godine, u septembru smo učestvovali u organizaciji Prajda. Tražili smo da se ispune zahtevi LGBTQI+ zajednice u Srbiji, među kojima je i usvajanje Zakona o istopolnim zajednicama.

UČEŠĆE NA FORUMU CIVILNOG DRUŠTVA I SAMITU BERLINSKOG PROCESA

Inicijativa mladih je ove godine bila deo **Civil Society & Think Tank Forum-a 2024**, u okviru **Berlinskog procesa**, koji se održao od **9-11. oktobra u Berlinu**. Sofija Todorović, direktorka YIHR je na panelu „Reconciliation and Dealing with the Past” predstavila izveštaj i preporuke koje su proizvod nekoliko meseci rada sa regionalnom radnom grupom koja se bavila pomirenjem i suočavanjem sa prošlošću u zemljama Zapadnog Balkana. Inicijativa je prisustvovala i 10. Samitu Berlinskog procesa **14. oktobra u Berlinu**. Predstavnic/e Inicijative razgovarali su i sa Premijerom Hrvatske, Andrejem Plenković, ukazavši na važnost učešća Hrvatske u razgovorima o ratnoj prošlosti a posebno o potrebi za uspostavljanje programa razmene mladih između Srbije i Hrvatske.

REAKCIJA NA REPRESIJU NAD GRAĐANIMA NAKON PADA NADSTREŠNICE U NOVOM SADU

Krajem novembra, zajedno sa 28 drugih organizacija, reagovali smo na represiju nad građanima, aktivistima i opozicionim poslanicima i odbornicima, koji su tražili odgovornost **za smrt 16 osoba nakon pada** nadstrešnice na Železničkoj stanici u Novom Sadu. Zahtevali smo od vlasti da se ponašaju odgovorno i da prestanu sa svim represivnim merama i da se oslobode svi politički zatvorenici.

ZAHTEVI ZA KAŽNJIVOST NAPADA NA CIVILNO DRUŠTVO U SRBIJI

Povodom kampanje vlasti usmerene protiv civilnog društva u Srbiji, početkom oktobra direktorka Inicijative je učestvovala na panelu pod nazivom „Eskalacija pritisaka na aktiviste za ljudska prava, socijalnu pravdu i zaštitu životne sredine u Srbiji” u Evropskom parlamentu u Briselu. Događaju koji su organizovali evroparlamentarci Gordan Bosanac i Vladimir Prebelić, prisustvovalo 50 osoba među kojima i poslanici/ce Evropskog parlamenta. Na panelu su učestvovali i predstavnici SHARE Fondacije, Građanskih inicijativa, Polekola i prava na vodu i Regulatornog instituta za obnovljivu energiju i životnu sredinu (RERI). Tokom cele godine zajedno sa kolegama/icama iz drugih organizacija civilnog društva u Srbiji ukazivali smo na štetnost predloga zakona o posebnom registru i javnosti rada neprofitnih organizacija u Srbiji ali i regiji, insistirajući na zaustavljanju alarmantnog trenda štetnih zakona o „stranim agentima”.

U decembru je objavljen izveštaj međunarodne organizacije Amnesty International Digitalni zatvor – nadzor i represija civilnog društva u Srbiji u kojem su izneti dokazi o nezakonitom digitalnom nadzoru novinara i aktivista zloupotrebom digitalne forenzike i invazivnog špijunskog softvera (spyware), čime su povređena brojna prava tih osoba, kao osoba sa kojima su oni na bilo koji način bili u kontaktu. **Krajem 2024. godine, deset organizacija među kojima i YIHR pokrenulo je sve raspoložive pravne mehanizme zaštite.** Pored krivične prijave protiv pripadnika policije i Bezbednosno informativne agencije koja je podneta Tužilaštvu za visokotehnološki kriminal, upućen je zahtev Zaštitniku građana da pokrene ispitni postupak nad radom ovih organa po sopstvenoj inicijativi, kao i pritužba jednog od novinara koji je bio meta napada. Takođe, podnet je i zahtev Povereniku za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti da pokrene nadzor nad radom ovih organa.

LJUDSKA PRAVA

ZABRANA FESTIVALA „MIRĚDITA, DOBAR DAN!“

NAPAD NA SLOBODU IZRAŽAVANJA I OKUPLJANJA

Ministarstvo unutrašnjih poslova Srbije je 27. juna 2024. godine zabranilo održavanje festivala „Mirëdita, dobar dan!“, onemogućivši sve planirane događaje, uključujući i one zatvorenog tipa. Odluka je doneta pod izgovorom „bezbednosnih razloga“, iako država nije preduzela mere protiv huliganskih grupa koje su blokirale festival i otvoreno pretili organizatorima i učesnicima. Umesto da zaštiti pravo na slobodu okupljanja, MUP je stao na stranu ekstremističkih grupa, primenjujući nesrazmerne mere prema organizatorima, uključujući i prinudno vraćanje učesnika iz Kosova u pratnji policije. Istovremeno, učesnici su bili izloženi pretnjama, dok su prostor festivala obeležavale poruke mržnje i zastrašivanja.

Ova zabrana predstavlja direktan napad na slobodu izražavanja i kulturnu saradnju između Srbije i Kosova. Takođe, ukazuje na nedostatak političke volje za normalizacijom odnosa i poštovanje evropskih demokratskih standarda. Festival, koji već deset godina promoviše dijalog kroz umetnost, nastaviće svoju misiju, uprkos pritiscima i zabrani.

UTICAJ KROZ PROGRAME

RADIONICA „ŠTA SMO NASLEDILI?“ OKUPILA MLADE UMETNIKE IZ SRBIJE I KOSOVA

Od 19. do 22. septembra, Inicijativa mladih za ljudska prava, u partnerstvu sa organizacijama Integra NGO, Građanske inicijative i Human Rights Education Network, organizovala je rezidencijalnu radionicu „**Šta smo nasledili?**“ u Endžio Hab-u.

Događaj je okupio mlade umetnike i radnike u kulturi iz Kosova i Srbije, pružajući im priliku da istraže zajedničku istoriju i njen uticaj na umetničke prakse. Pod vođstvom stručnjaka Andreja Nosova, učesnici su kroz kritičke diskusije analizirali odnose između Kosova i Srbije i učestvovali u kreiranju multimedijalnog dokumentarnog filma o kulturno-umetničkoj saradnji. Takođe su razvijali individualne i kolektivne projekte inspirisane temom.

U okviru radionice održana je i “world café” diskusija „Kultura kao ključ”, gde su učesnici razgovarali o ulozi umetnosti u izgradnji mira i pomirenju. Ovaj program naglašava značaj kulturne razmene u prevazilaženju podela i podsticanju dijaloga kroz umetnost.

Dušan Pokuševski iz Beogradskog centra za ljudska prava govorio je o osnovama ljudskih prava, dok su Tatjana Jokanović iz kancelarije Poverenika za zaštitu ravnopravnosti i aktivista Vanja Đurđić analizirali diskriminaciju, predrasude i mehanizme tranzicione pravde. Novinar Ilir Gaši kroz radionicu „Priče autostopera” predstavio je narativne metode za prevazilaženje polarizacije.

Uz podršku Mile Pajić i Doroteje Antić iz Inicijative, učesnici su osmislili i sproveli uličnu akciju povodom Međunarodnog dana ljudskih prava, mapirajući prava najviše uskraćena tokom 2024. godine u Srbiji.

TRENING O LJUDSKIM PRAVIMA ZA MLADE ŠIROM SRBIJE

Inicijativa mladih za ljudska prava organizovala je **trening „Od sećanja do akcije: mir i ljudska prava u post-konfliktnom društvu” od 9. do 11. decembra** u Endžio HAB-u, okupivši 20 mladih iz cele Srbije. Kroz predavanja, radionice i praktične vežbe, učesnici su unapredili znanja o ljudskim pravima, tranzicionoj pravdi i aktivizmu.

KONFERENCIJA „ART X PEACE” U BRISELU O UMETNOSTI I AKTIVIZMU

Inicijativa mladih za ljudska prava, u saradnji sa **HREYN**, **INTEGRA** i **Gradanskim inicijativama**, organizovala je **trodnevnu konferenciju „Art x Peace” u Briselu**, od 12. do 14. decembra. Događaj je okupio umetnike, aktiviste, političare i akademike koji su diskutovali o ulozi umetnosti u borbi za ljudska prava.

Konferencija je otvorena u Evropskom parlamentu, uz govore Vladimira Prebiliča, Gordana Bosanca i Ulrike Lunaček. Tokom događaja, prikazan je film „Povezivanje...”, koji istražuje kulturnu saradnju između Kosova i Srbije, a premijerno će biti prikazan u Beogradu i na Kosovu.

Teme konferencije obuhvatile su **umetnost kao medij za izgradnju mira, normalizaciju odnosa i suočavanje sa prošlošću**. Diskusijama su se pridružili i govornici poput Frančeska Ronkija iz Evropskog parlamenta, Francesce Corbo iz Amnesty International i Tekle Tevdorašvili iz Gruzije.

DEMOKRATIZACIJA

TIRANA YOUTH SUMMIT 2024 - GLAS MLADIH U BORBI ZA DEMOKRATIJU

Sedmi Tirana Youth Summit okupio je preko 100 mladih aktivista i stručnjaka iz regiona kako bi raspravljali o ključnim izazovima i oblikovali put ka inkluzivnoj budućnosti. Pod temom Loud Resistance, fokus Samita bio je na suprotstavljanju ekstremno desničarskim ideologijama, antidemokratskim praksama i kršenju ljudskih prava, uz podsticanje mladih na aktivno delovanje u svojim zajednicama.

Tokom tri dana u Piramidi u Tirani, održane su panel diskusije o antidemokratskim praksama, nerešenim nasleđima sukoba i budućnosti otpora, uz učešće istaknutih aktivista iz regiona. Paralelne radionice su se bavile tranzicionom pravdom, manjinskim pravima, feminizmom i borbom protiv dezinformacija, rezultirajući konkretnim preporukama učesnika za unapređenje ovih oblasti.

Dodatne aktivnosti uključivale su filmske projekcije, interaktivne diskusije i posete istorijskim muzejima Tirane, dok je završno veče obeležio nastup muzičkog benda iz Prištine. Tirana Youth Summit 2024 potvrdio je ključnu ulogu mladih u jačanju demokratije i pokazao da su njihovi glasovi snažan pokretač promena u regionu.

PREDSTAVLJEN SERIJAL AUDIOPODKASTA „PRAVI HEROJI”

Promocija serijala audiopodkasta „Pravi heroji” održana je 26. oktobra u Endžio habu. Serijal, koji je rezultat rada 15 mladih istraživača, novinara i producenata, istražuje nedovoljno poznate priče o ljudima koji su se istakli hrabrošću tokom ratova devedesetih, boreći se za mir i ljudska prava. Serijal sadrži 10 epizoda o ličnostima i pokretima koji su se protivili ratnoj politici, uključujući **priče o Srđanu Aleksiću, Rimtutitukiju i Duhovnoj republici Zicer**. Panelisti su uključivali istraživače i novinare koji su radili na tim pričama, a prisutni su se upoznali sa priručnikom za obrazovnu upotrebu podkasta, koji je razvijen u saradnji sa profesorkom Anom Martinoli.

SERIJA DISKUSIJA „MA ŠTA TI ZNAŠ“ – KOSOVO I DRUŠTVENI IZAZOVI U SRBIJI

Inicijativa mladih za ljudska prava organizovala je **seriju diskusija „Ma šta ti znaš“** u **Preševu, Nišu, Novom Sadu i Beogradu**, otvarajući prostor za razgovor o uticaju Kosova na život u Srbiji i manipulaciji ovom temom u medijima, ekologiji i aktivizmu.

Učesnici su kroz panele sa stručnjacima analizirali diskriminatorne prakse, ulogu Kosova u demokratizaciji lokalnih zajednica, tabloidizaciju i mitologizaciju ove teme, kao i vezu ekoloških pokreta sa procesima pomirenja. Poseban akcenat bio je na savremenim političkim dešavanjima, uključujući proteste i studentske blokade.

Predstavljena je i publikacija „Kosovska hronologija 2.0“, dostupna na srpskom, albanskom i engleskom jeziku. Ove diskusije omogućile su mladima da razmene stavove i razgovaraju sa stručnjacima, stvarajući siguran prostor za dijalog o važnim društvenim pitanjima.

TRANZICIONA PRAVDA

AKTIVISTI I AKTIVISTKINJE INICIJATIVE PODSETILI NA HUMANO DELO TOME BUZOVA
I ŽRTVE OTMICE U ŠTRPCIMA

Aktivisti_kinje Inicijative su zajedno sa komšijama Tome Buzova iz Bloka 23 na Novom Beogradu, položili 27. februara cveće ispred ploče Tome Buzova, vojnog penzionera koji se suprotstavio pripadnicima jedinice vojske Republike Srpske „Osvetnici” koji su pre više od tri decenije, na ovaj dan, iz voza 671 oteli 18 civila bošnjačke nacionalnosti, Tomu Buzova i jednu nepoznatu osobu.

Aktivistkinje i aktivisti YIHR Srbija pozvali su institucije Republike Srbije da utvrde celu istinu povodom ovog zločina, privedu pravdi izvršioce i nalogodavce zločina, kao i da pronađu posmrtnu ostatku 16 otetih civila koji se i dalje vode kao nestali. Pored toga, aktivisti YIHR Srbija su na više železničkih stanica u Beogradu i Novom Sadu informisali građane o ovom zločinu kako bi se građani i građanke podsetili ili saznali činjenice o zločinu u Štrpcima, koje su predstavljene na suđenjima za ovaj zločin pred sudovima u Bjelom Polju, Sarajevu i Beogradu.

OSNOVNA ŠKOLA IZ SRBIJE JE PO PRVI PUT POSETILA

„MUZEJ RATNOG DJETINJSTVA”

Usaradnji sa Muzejom ratnog djetinjstva i Forumom ZFD u periodu od 18. do 20. marta, organizovali smo dvodnevnu posetu Sarajevu za 28 učesnika iz osnovne škole „Dragiša Luković Španac” iz Kragujevca.

U okviru posete „Mir je budućnost”, 23 učenika sedmog i osmog razreda, sa 3 nastavnice i direktorom, posetili su Muzej ratnog djetinjstva i Sarajevo. Poseta je počela obilaskom Andrićgrada i mosta Mehmed-paše Sokolovića, a centralni događaj bio je obilazak Muzeja ratnog djetinjstva. Učenici su učestvovali u radionicama i diskutovali o iskustvima dece iz ratom zahvaćenih područja. Đaci iz Kragujevca su pripremili simboličan poklon – sliku sa simbolima Kragujevca. Poseta je obuhvatila i **razgledanje Sarajeva, uključujući Vijećnicu, Baščaršiju, crkve, džamije, sinagoge i mesto sarajevskog atentata**. Poslednjeg dana, grupa je uživala u prirodi na Vrelo Bosne.

POVEZNICA SA DANAŠNJICOM”

22. i 23. maja, organizovali smo radionicu o rodno zasnovanom nasilju, s fokusom na seksualno nasilje u ratu. Dejana Stošić govorila je o rodnim stereotipima i podršci žrtvama nasilja, dok je Lepa Mladenović predstavila definicije seksualnog nasilja u ratu i aktivistički pokret koji se bavi pravima preživelih. Posebno je istaknuta potreba za priznavanjem statusa civilnih žrtava rata ženama koje su preživele seksualno nasilje. Radionica je podstakla diskusiju o predrasudama i neefikasnosti sistema u pružanju podrške žrtvama.

10 ORGANIZACIJA SA KOSOVA I IZ SRBIJE ODABRANO NA YIHR KONKURSU ZA MALE GRANTOVE

Inicijativa mladih za ljudska prava Srbija i Kosovo dodelile su male grantove organizacijama civilnog sektora iz Srbije i Kosova za sprovođenje projekata posvećenih suočavanju s prošlošću, izgradnji mira, ljudskim pravima i borbi protiv dezinformacija.

Na konkurs je pristiglo **18 prijava**, a **10 najbolje rangiranih organizacija (5 iz Srbije i 5 sa Kosova)** dobilo je **finansijsku podršku od po 5.000 evra**. Među podržanima su Livrit, Okular, Rainbow Ignite, The Future i Search for Your Rights iz Srbije, kao i Thana, Utalaya, Mlada aktivna Gračanica, THY i Međunarodni poslovni koledž iz Kosovske Mitrovice.

RADIONICE PRIPOVEDANJA I IZLOŽBA „STORIES OF ONGOINGNESS”
POVEZALI MLADE IZ SRBIJE I KOSOVA

Tokom juna i oktobra, u Beogradu i Prištini održane su dve radionice pripovedanja i suočavanja s prošlošću za 20 mladih iz Srbije i Kosova. Učesnici su učili o predrasudama, dominantnim narativima, analizi sukoba, pomirenju i nacionalnoj propagandi, a kroz storytelling tehnike izražavali svoja iskustva i ideje.

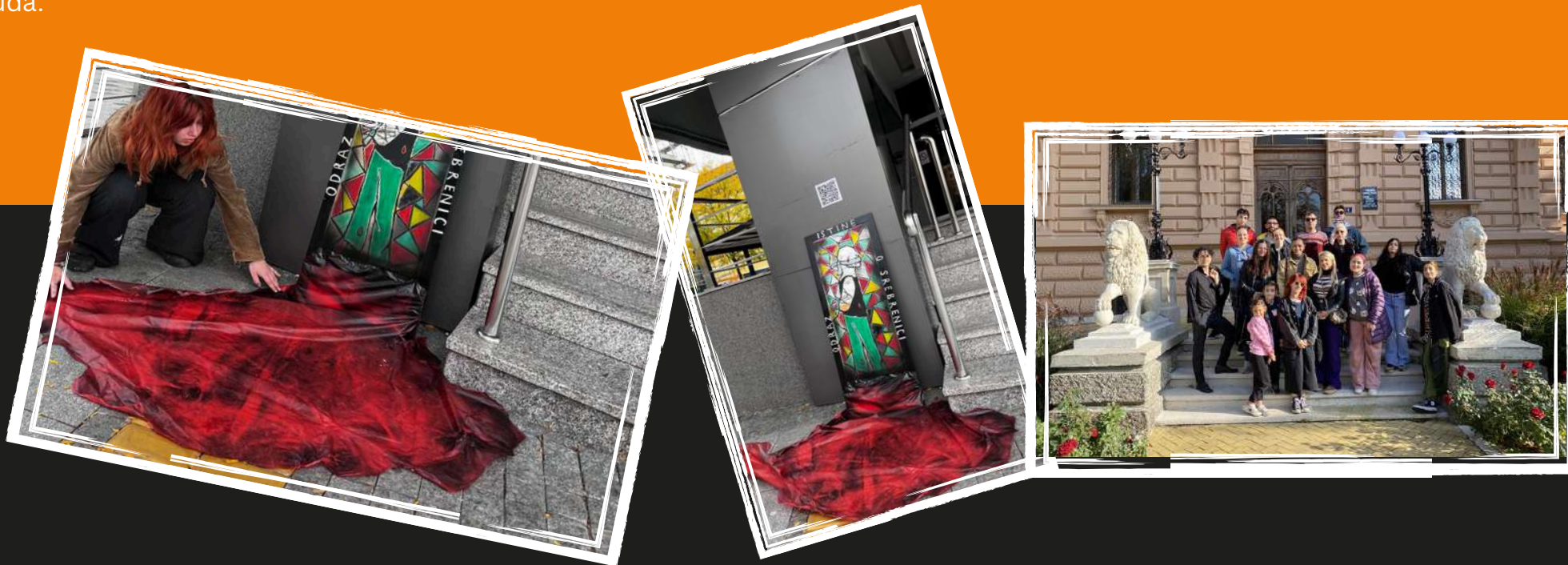
Radovi nastali na radionicama prikazani su na izložbi „Stories of Ongoingness” u Prištini (avgust) i Beogradu (septembar). Više od 150 posetilaca videlo je priče 60 mladih, koje su istakle sličnosti dve zajednice i važnost saradnje. Kustos Simon Kurti pretočio je priče u postavku koja otvara prostor za dijalog o osetljivim temama i izgradnju boljih odnosa.

UMETNIČKA INSTALACIJA „ODRAZ ISTINE O SREBRENICI”
POSTAVLJENA U ZRENJANINU

Inicijativa mladih za ljudska prava postavila je **13. oktobra umetničku instalaciju „Odras istine o Srebrenici”** u centru Zrenjanina, kao odgovor na tribinu na kojoj je predstavljena knjiga koja relativizuje i opravdava genocid u Srebrenici.

Inicijativa je apelovala na lokalne vlasti da ne podržavaju negiranje zločina i pozvala Ministarstvo za pomirenje da reaguje na institucionalne zloupotrebe.

Tribinu su organizovali narodni poslanici grupe „Mi snaga iz naroda“, uključujući autora knjige Aleksandra Pavića i izdavača Branimira Nestorovića. U knjizi se osporavaju sudski utvrđene činjenice o genocidu u Srebrenici, koje su potvrđene pred međunarodnim sudovima u 15 presuda.

15 MLADIH OBUČENO ZA OBRAZOVANJE O TRANZICIONOJ PRAVDI

Inicijativa mladih za ljudska prava organizovala je sedmodnevni Trening za trenere u Sremskim Karlovcima, okupivši 15 mladih aktivista i omladinskih radnika iz Srbije. Cilj programa bio je sticanje ključnih trenerskih veština i predstavljanje osnova tranzicione pravde budućim liderima za sprovođenje edukacija o suočavanju s prošlošću.

Na treningu koji je vodila **Nataša Konstantinović**, učesnici su kroz interaktivne radionice i simulacije razvijali trenerske veštine. Trening je uključivao predavanja stručnjaka – pravika Dušana Jovanovića o mehanizmima tranzicione pravde, sociološkinje Marijane Stojčić o strategijama predstavljanja prošlosti i režisera Željka Stanetića, koji je predstavio film „Milena“. Korišćene su i audio-vizuelne metode, uključujući podkaste „Pravi Heroji“ i film „Oni dolaze“.

RADNO OKRUŽENJE PO MERI MLADIH

Počela sam da radim u Inicijativi u avgustu 2024. godine, i na početku mi je sve delovalo komplikovano i teško. Ipak, tim je bio izuzetno podržavajući, strpljivo mi je objašnjavao proceduru i zadatke. Iako sam se plašila grešaka, koordinatori su pokazali razumevanje i podsticali me da učim iz njih. Zahvalna sam što su mi pružili priliku da preuzmem odgovornosti koje ranije nisam imala.

Svaki projekat je bio prilika za moj rast i razvoj. Kroz rad u Inicijativi, stekla sam dragoceno iskustvo koje me izdvaja među vršnjacima, a snaga aktivizma i zajedništva povećali su moj kapacitet da se borim za zajedničke vrednosti. Inicijativa mi je omogućila da istražujem nove mogućnosti i preuzimam izazove.

Ponosna sam što sam stekla neraskidiva prijateljstva unutar tima, koja mi olakšavaju svakodnevni rad i pružaju podršku u teškim trenucima. Na kraju, osećam ponos što sam deo nečega velikog i važnog, borim se za pozitivne promene i znam da svaki napor ima smisla.

Irina Radosavljević,
Programska asistentkinja

Kada se pređe prag Inicijative, ulazi se u proces – postepen i gotovo neprimetan. To je proces koji zahteva pažljivo opažanje dinamičnih razgovora i gorućih ideja u okruženju ljudi koje se nada, sve dok se taj individualni proces ne završi; a tada se zatičeš u istom tom razgovoru sa istim ciljevima, kao deo tima.

Ovaj tim nije vođen ambicijama ka dostizanju statusa i uglednosti, jer rad u Inicijativi nije običan posao, već svakodnevni poziv na delanje, poziv na akciju koja prevazilazi okvire građanske dužnosti. To je poziv da se dela za ljude, za manjine koje se ne vide i za one čiji se glasovi slabo čuju. U svom najosnovnijem obliku, naš rad je borba za ljudska prava – borba koja se ne iscrpljuje i ne može biti iscrpljena.

Ognjen Ćirić,
Asistent Multimedije

ENDŽIO HAB

Endžio Hab je i u 2024. godini ostao ne samo simbol slobode i kreativnosti, već i mesto koje i dalje izaziva napade, baš kao što je to bilo i prošle godine. Iako smo ove godine doživeli duplo više napada nego prošle godine, Endžio Hab i dalje ostaje simbol slobode i slobodnog razmišljanja. Nastavljamo da budemo mesto gde se ljudi okupljaju, razmenjuju ideje i grade zajednicu temeljeći se na otvorenosti i uzajamnom poštovanju. Naša misija da pružimo sigurno okruženje za kreativnost, dijalog i kritičko mišljenje ostaje čvrsta, uprkos svim izazovima. Sloboda izražavanja i okupljanja je naš osnovni princip.

Prošle godine, Endžio Hab je bio ključan u podsticanju umetničkih i društvenih promena, promovišući marginalizovane teme i pružajući glas onima koji nisu dovoljno čuti. U 2024. godini nastavili smo sa podrškom mladima, ljudskim pravima i inicijativama za bolje društvo. Kroz Endžio Hab prošlo je više od 3000 posetilaca, a organizovano je 82 događaja, od kojih je 40 bilo pro bono uz saradnju sa studentskim organizacijama. Endžio Hab ostaje centar zajednice, umetnosti i kreativnosti, podržavajući promene, slobodu izražavanja i ljudska prava.

IZDVAJAMO

Izložba „NIT“

Izložba umetnice Anastasije Kojić istražuje vezu umetnosti i aktivizma, baveći se tematikom nasilja prema ženama i njegovim uticajem na društvenu nejednakost. Kroz fotografiju i prostorne instalacije, umetnica poziva na refleksiju o društvenim strukturama koje omogućavaju nasilje, kao i na potrebu za promenama.

Slučaj Foča

Ovaj događaj organizovan od strane Žena u crnom i Autonomnog ženskog centra posvećen je seksualnim zločinima tokom rata u BiH, s posebnim fokusom na zločine u Foči. Predstavljeni su napori da se osiguraju pravda i kažnjavanje ratnih zločina, te kako su hrabrost žena iz Foče doprinosile borbi za priznavanje seksualnog nasilja kao zločina protiv čovečnosti.

„Boys just want to have fun“

Ovaj plesni performans istražuje dekonstruisanje normi o „muškosti“ u zapadnoj kulturi. Kroz ples, pokret i zvuk, predstava se bavi pitanjima roda i identiteta, te pruža prostor za dublje razumevanje slobode izraza i rodnihi normi.

REKLI SU O NAMA

Kad sam bila mlada, doživljavala sam svašta. Ali, tada sam se vodila naslovom filma **Tako se kalio čelik** i rečenicom **Nekad nam život ne dopušta da živimo u miru...** Ali, kad se čelik iskali, postaje Baščelik. Baščeliku više Nitko – jer je nitko – ne može baš ništa, jer su takvi što nas gaze i Nitko i Ništa.

Tada nije bilo Inicijative mladih za ljudska prava. Sada postoje! Ma već dugo postoje u čitavoj regiji!!! Ti mladi surađuju zajedno u cijeloj našoj regiji koji su zli dedeci zavadili. I dočekasmo to da se ti mladi ljudi, neopterećeni prošlošću, ali dobro je poznajući, bore za bolju budućnost, za zajedništvo mladih iz svih naših krajeva. Ti mladi pametni ljudi pozivaju na odgovornost svih jer znaju da smo jedni drugima najbliži, i jer nemamo drugi region.

Oni znaju da je mržnja loša i pozivaju na ljubav, mir i slobodu. Ima li išta normalnije i ljepše? Zanima ih pravda i kako pomoći ljudima. Žele svima pravedno i dobro društvo jer dobro uvijek pobjeđuje na kraju, mada bi bilo puno bolje da pobijedi na početku.

Svijet ostaje na njima, a mi im moramo biti vjetar u leđa.

Hvala što budite ugašenu nadu da se može.

Hvala vam što postojite.

Severina

Od prostora koji Inicijativa stvara u fizičkoj stvarnosti još je važniji onaj koji stvara u glavama. To su prostranstva slobode, ljubavi i čovečnosti, vrednosti koje bi trebalo da su prirodene svakoj osobi. Ljude je, nažalost, moguće odroditi od svega pobrojanog ukoliko se dovoljno dugo truju mržnjom, strahom i prostaklukom. Političke elite praktično svih ex-Yu republika bave se upravo tom delatnošću: postavljanjem pogona masovne trovačnice u kojoj ono što je od čovekolikosti ostalo strepi pred famoznim Drugim, pred Ne-Ja koje mu se predstavlja kao pretnja i uzrok svih zala. Oduvek sam mislio da nevladine organizacije postoje samo zato što vlade neke poslove naprosto neće da rade; da nevolja bude veća, mnoge NVO posvete se sisanju fondova više no misiji, pa ni one ne rade ono zbog čega postoje. Što vladama, je li, onoliko olakšava da ih prokažu i oklevetaju za izdajstvo, špijanje i sorošluk. Inicijativa, međutim, nepokolebljivo stoji kao svetli primer aktivizma, odana svemu u šta veruje, kao dobri kliconoša koji „zaražava“ pozitivom svaku dušu koju dotakne. Iako smo oduvek na istoj strani, priznajem da su to uspjeli da urade i meni.

Jer nedavno je od njih došla ideja da se studentima i studentkinjama, predstavnicima svih fakulteta u blokadi, dodele medalje. I pozvali su me da budem jedan od dodeljivača. Osim što je golema čast, osećanja koja su te noći zacarila prostorijom ne staju u ovaj tekst. Reći ću samo: bili smo načas drugde. U prostoru s početka priče. Okruženi ljudima rešenim da taj prostor izliju na čitavu javu i napokon je oboje nekim lepšim bojama. To možda ne bude danas, možda ni sutra. Ali verujem celim bićem da će taj dan doći. I hvala Inicijativi što ga približava.

Marčelo 29

Proteklih desetak godina, kao neko ko predaje medijske predmete – teoriju i produkciju sadržaja, često se bavim temama vezanim za dominantne stereotipe i predrasude u medijima, govor mržnje, zabranu diskriminacije, promovisanje slobodnog izražavanja. Takođe, vrlo često, srećem se sa mladim ljudima koji imaju nepotpunu sliku o događajima koji su obeležili bližu istoriju Srbije. U tim procesima učenja, preispitivanja, razgovaranja aktivnosti, resursi i projekti Inicijative mladih za ljudska prava nezamenljiv su izvor informacija, znanja i inspiracije. Ne može se dovoljno naglasiti dragocena uloga Inicijative u procesima podučavanja (ne samo) mladih o prošlosti, ljudskim pravima i složenosti procesa pomirenja. Rad Inicijative daleko prevazilazi aktivizam – oni su stvaraoci korpusa znanja koja stvaraju grade narative ključne za razumevanje osetljivih i često zapostavljenih tema u našem društvu. Skučeni nastavni planovi i programi u Srbiji, kao i u većem delu Balkana, često minimiziraju ili iskrivljuju događaje iz devedesetih godina. Jugoslovenski ratovi i njihove posledice predstavljaju se na način koji retko podstiče kritički osvrt na prošlost. Ovo ostavlja mlade građane Srbije sa jednodimenzionalnim pogledom na istoriju i slabim razumevanjem međusobno isprepletenih narativa u regionu.

Aktivnosti Inicijative, njihova dokumentacija o ratnim zločinima, publikacije o procesima pomirenja i kampanje za pravdu materijali su koji nude alternativnu perspektivu kroz koju studenti mogu istražiti kompleksnost ovih tema – priliku koja nedostaje u tradicionalnim udžbenicima. Koristeći različite metode prezentacije sadržaja, od izveštaja do usmenih istorija, materijali Inicijative pružaju nijansirane perspektive koje podstiču promišljene, argumentovane i informisane diskusije. Ovi resursi oživljavaju istoriju, čineći je bliskom i ličnom, umesto apstraktne i udaljene. U radu sa studentima često se dešava da, upoznavajući nove uglove i nove perspektive ovih tema, bivaju duboko dirnuti, a kroz proces učenja ne stižu samo nova znanja, već i ideju da pomirenje nije samo apstraktna ideja; to je životni proces koji zahteva empatiju, dijalog i posvećenost. Takođe, rad na projektima posvećenim marginalizovanim ili manjinskim grupama otvorio je dragocene prostore za glasove koji su često ignorisani u dominantnim narativima. Kada su u pitanju teme jednakosti i prihvatanja obespravljenih ili ugroženih društvenih grupa u Srbiji, govorimo o temama o kojima je teško govoriti u konzervativnom društvu, ali je upravo YIHR proteklih decenija otvorila put za iskrene i produktivne razgovore.

Zahvalna sam na nepokolebljivoj posvećenosti YIHR istini i pravdi. Rad Inicijative me inspiriše da pomeram granice onoga što je moguće u obrazovanju, da podstičem studente da postavljaju teška pitanja i da se značajno angažuju u temama koje su važne za progres celog srpskog društva.

Projekti, događaji i zagovaranje Inicijative poziv su na akciju. Oni inspirišu da budemo deo promene koju želimo da vidimo u svetu. U zemlji koja se još uvek suočava sa svojom prošlošću i koja bori bitke za elementarna ljudska prava, YIHR služi i kao ogledalo i kao vodič. YIHR nam pokazuje gde smo bili i osvetljava put ka pravednijoj i inkluzivnijoj budućnosti ka kojoj, nadam se, koračamo.

Ana Martinoli

